

OLIVIER CROMWELL.

Het was den 20sten April 1653. Het Engelsche Parlement hield zitting, en Cromwell had zijn gewone plaats genomen.

Er broeide iets; er was een conflict ontstaan tusschen Cromwell, den opperbevelhebber van het leger, en het Parlement, dat door hem niet meer als de zuivere tegenwoordiging des volks werd beschouwd.

De debatten over de nieuwe kieswet waren juist afgevoerd, en de stemming zou beginnen, toen Cromwell het woord nam. Zijn stem werd al heftiger en hartstochtelijker; hij wierp den leden hun traagheid en vadsigheid, hun zelfzucht, hun minachting voor het recht en hun onverschilligheid voor de pas gestichte republiek voor de voeten.

Hij zette zijn hoed op, sprong recht op zijn voeten en riep met zijn leeuwenstem: „Wat denkt gijlieden wel? Uw uur heeft geslagen; de Heere is met u gereed. Wacht! ik zal aan uw gepraat een einde maken!”

Op zijn wenk traden tot groote verbazing der parlementsleden dertig gewapende musketiers van de geduchte Rondkoppen de zaal binnen, terwijl driehonderd andere de uitgangen hadden bezet.

„Gij zijt geen Parlement!” riep Cromwell stampvoetend. „Weg! maakt plaats voor eerlijker lieden!”

„Wat?” zeide Vane, „dat is in strijd met alle recht en billijkheid.”

„Sir Harry Vane,” antwoordde Cromwell, „gij zijt een goochelaar, en bezit niet eens de gewone eerlijkheid. De Heere verlosse mij van u!”

Het Parlement zwichtte voor het geweld en ging heen, terwijl Cromwell daar stond als een Jehu, met vlammende oogen.

„Er zijn dronkaards onder u!” zeide hij, met den vinger naar een parlements lid wijzend. „En echtbrekers!” ging hij voort, een ander lid met doorborende blikken aanzijende. En tot een derde zeide hij met gramme stem: „Mag een hoereerder hier zitten en regeeren?”

Hij trad op de tafel toe, waarop de scepter lag, dien men voor den voorzitter van het Huis placht uit te dragen, en haalde de schouders op.

Hij riep zijn soldaten.

„Wat zullen we met dit malle speelgoed beginnen?” zeide hij; „neemt het weg!”

Het werd den alderman Allen toch te machtig, en hij verstoutte zich, Cromwell voor te stellen, den staatsgreep ongedaan te maken.

Cromwell dacht er niet aan; hij trad nooit een schrede terug.

„Mijnheer Allen,” zeide hij op dreigenden toon, „gij zult mij rekenschap afleggen van de tweehonderd-duizend pond sterling, die gij als betaalmeeester van het leger verduisterd hebt.”

En hij gelastte, den alderman direct te arresteren.

Cromwell bleef, tot de laatste man de vergaderzaal had verlaten. Hij wierp een zegevierenden blik rond in de holle ruimte; toen werden op zijn last de deuren van het gebouw gesloten, en vertrok hij naar Whitehall.

Zoo werd het Parlement ontbonden.

Cromwell is een der merkwaardigste personen uit de Engelsche geschiedenis. Tal van schrijvers hebben zijn naam beschimpt, en hem een volleerden huichelaar genoemd, maar mannen als Macaulay, Milton en Merle d' Aubigné hebben hem van dien blaam gezuiverd, en op een schitterend voetstuk geplaatst.

Zoon van een eenvoudigen bierbrouwer, geboren op den dag, dat koningin Elizabeth van Engeland voor goed de oogen sloot, heeft deze man, die buitengewoon was in

alles, een groote en grootsche rol vervuld in de Engelsche geschiedenis.

Hij begon den zwaren strijd tegen koning Karel I, die de rechten en vrijheden van het Engelsche volk aanrandde, onder de moeilijkste omstandigheden, maar wist van geen wankelen. Hij maakte van zijn voorhoofd een granietsteen, en trotseerde den storm.

Hij riep het volk te wapen tegen zijn koning, die slechts beloften had, welke nooit werden vervuld, en werd de aanvoerder van het leger, dat in hem den uitverkoren leider des Heeren begroette.

Hij had het oorlogshandwerk nooit geleerd, maar dat was niet erg — hij kon 't nog leeren. Zijn krijgslieden werden de beroemd geworden Rondkoppen, die slecht gekleed en slecht gevoed, met de onstuimige geestdrift der oude kruisvaarders onweerstaanbaar van overwinning tot overwinning snelden. Van den dag af, dat dit leger zich onder den republikeinschen standaard schaarde, tot op den dag, dat het werd ontbonden, is er geen vijandelijke macht geweest, die er tegen op kon. Meer dan eens stonden zij tegenover een drievoudige overmacht, maar onwrikbaar bleef hun overtuiging, dat zij stredden de oorlogen des Heeren, en onder het aanheffen hunner psalmen versloegen zij hun vijanden.

De felste tegenstanders der Rondkoppen moesten erkennen, dat er in hun legerkampen een zedelijkheid heerschte, die verre te zoeken was bij de meeste andere legers. Geen eed, geen vloek werd er gehoord; het dobbelspel werd met verachting in den hoek gestopt, en een beschonken krijgsman werd als iets monsterachtigs beschouwd. Nooit waren de bezittingen der burgers veiliger dan in de schaduw van Cromwells standaard, en in een tijd, dat de vrouwen schaamteloos werden bejegend, was de eer der vrouwen voor deze Puriteinsche en Calvinistische krijgslieden onkrenkbaar en onaantastbaar.

Er is een donkere bladzijde in Cromwells regeering. Het was de onderwerping van Ierland, die in enkele maanden met meedoogenlooze hardheid geschiedde. Het leek op den Oud-Testamentischen strijd van Israël tegen Kanaänieten en Amalekieten, en niet zonder huivering leest men de overmeestering van het ongelukkige Ierland. Doch om der onpartijdigheids wil moet daarbij herinnerd worden aan de opmerking van Merle d'Aubigné, dat juist die hardheid barmhartigheid beteekende, omdat ze angst en schrik verspreidde, en van elken verderen tegenstand deed afzien.

Van Ierland wendde Cromwell zich tegen de Schotten, die de zaak van het koningshuis aanhingen. Voor dat hij het zwaard trok, schreef hij hun een roerenden brief, waarin hij hen zijn geliefde broederen noemde. Hij smeekte hen, de zaak des konings te laten varen, en verzocht hun, eens aandachtig de brieven van Paulus te lezen, indien zij aan zijn woorden geen geloof wilden slaan.

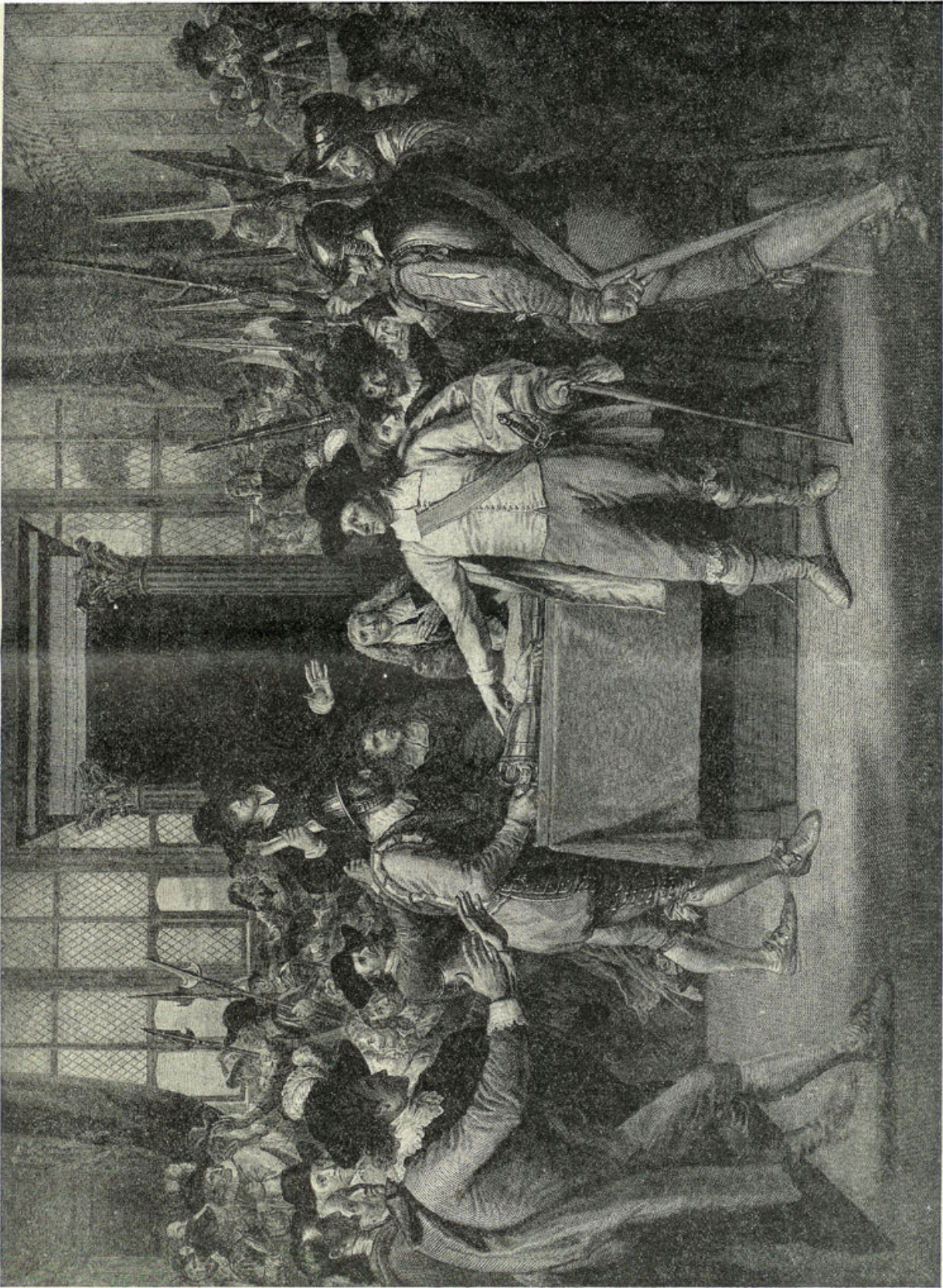
Het was echter vergeefs; hij klopte aan doovemansooren. Toen verzamelde hij zijn Rondkoppen, en versloeg hen in twee bloedige veldslagen.

Hij was een man van ijzer: kloek van raad, stout van daad. Hij bracht zijn koning op het schavot, in de vaste overtuiging, een Gode welbehagelijke daad te hebben verricht, en zijn vaderland van den luister van een koninklijk hof beroovend, gaf hij het in ruil een naam onder de mogendheden, dien het nooit te voren had bezeten.

Hij was de man der Acte van Navigatie, die onze Europeesche vrachtaart een geduchten knauw gaf. Daarom was de afkeer tegen hem sterk in Nederland; men noemde hem „Krom geweld;” en er ontbrandde een felle zeeoorlog, waarin de Zeven Provinciën het taai te verantwoorden hadden.

Zijn Protestantsch geloof heeft hij nooit verloochend, zijn geloofsgenooten in den vreemde konden op hem rekenen. De Gereformeerde kerken in de verstrooing zagen tot hem op als tot een tweeden Mozes, de Hugenooten en de Waldenzen noemden hem hun vaderlijken vriend, en de machtige Paus te Rome raadde de Katholieke vorsten gematigdheid aan, want Cromwell, die nooit

dreigde dan met de hand aan het gevest van den degen, had door zijn gezant den Paus verwittigd, dat het Vaticaan den donder van het Engelsche geschut zou hooren, indien hij het aandorst, Gods uitverkoren volk te verdrukken.

Zooals Cromwell was opgetreden bij de ontbinding van het Parlement, als een stormwind, zoo was zijn gansche leven — een leven van stormen.

En in een nacht van storm en onweer legde hij het moede hoofd neder, om niet meer op te staan.

Zware wolken joegen laag door het luchtruim; de golven beukten met kracht de krijtrotsen van Engeland; er woei een orkaan over de drie koninkrijken, waarover hij als Protector was uitgeroepen.

In dien stormachtigen Septembernacht gaf hij den geest; in het vijf-en-veertigste jaar zijns levens. En zijn ziel voer op tot God, dien hij had gediend en geëerd.

L. P.

WAAR IS UW BROEDER?

Schetsen uit het godsdienstig leven der Hindoes.
Uit het Deensch door A. J. DREWES.

Sannyāsi. (Asceet.)

Hoe vaak heb ik niet met bewondering en met diepe smart naar het aangrijpende schouwspel gestaard, dat zich aan de oevers van den Ganges en op menige andere plaats in Indië afspeelt. Wanneer men eerst de beteekenis verstaan heeft van alles wat daar plaats grijpt, dan vergeet men het nooit meer. En wanneer men niet reeds vroeger aangegrepen was door den nood der Indiërs, dan zou men het zeker worden in zulk een oogenblik; men wordt diep doordrongen van den ernst van de laatste schrede tusschen het tijdelijk leven en de eeuwigheid. En het hart wordt gedrongen zich in gebed en dankzegging te verheffen tot Hem, die het hoogheerlijke, zalige woord in de wereld heeft uitgeroepen: „Het is volbracht.”

— — — De laatste trap is bestegen, de laatste, woedende strijd is begonnen. Wat is een strijd op het slagveld, waar de granaten om u heen losbarsten en waar de schrik des doods den mensch elke bezinning doet verliezen? Wat is des Christens strijd met vleesch en bloed vergeleken bij dezen onmenschenlijken, waanzinnigen kamp? Den strijd van den Brahmaan op den vierden of laatsten trap der verlossing, Sannyāsi?

Zie den ongelukkige! Stil als een berghoer, dat als versteend zit op den top van een berg. Met eeuwigheidsrust in het oog staart zijn blik op de aarde onder hem. Hij knipt niet met het oog en beweegt geen vleugel, wanneer de geweerloop op zijn borst gericht wordt. Zoo stil als de dood zelf, zit de man voor ons. Spreek hem aan — hij hoort u niet; vraag hem iets — ge krijgt geen antwoord. Wat gaat hem het leven en de menschen aan, wat heeft hij nog met deze wereld te maken?

Hij bevindt zich in het begin van den laatsten grooten strijd, die voor hem voorloopig ten doel heeft, zijn gedachten los te maken van het aardse leven, en een eeuwige kloof te graven tusschen zijn binnenste en hetgeen zich om hem heen beweegt. Zijn zintuigen, die vroeger zich op het leven om hem heen richtten, moeten geoefend worden om zich nu uitsluitend op zijn binnenste te richten, om zijn ziel weer terug te voeren naar haar oorsprong, „buddhi,” het waarachtig weten. Om dit doel te bereiken, neemt hij een bepaalde houding aan, waarin hij onafgebroken moet blijven.

Zijn hals en zijn rug moeten een rechte lijn vormen. De ademhaling moet vrij zijn, de blik op een bepaald ding worden gericht. Zoo begint de kamp, welks eerste begin bestaat in ademhalingsoefeningen. Deze oefeningen, die

volgens zeer bepaalde regels moeten geschieden, vorderen zooveel oplettendheid en zulk een onmetelijke inspanning van den wil, dat er geen tijd en geen ruimte voor andere gedachten in de hersenen overblijft. Hij begint bijvoorbeeld met zijn ademhaling te halveeren, zoodat hij nauwelijks half zooveel malen adem haalt als anders, maar diep en langzaam. Wanneer hij hierin eenige geoefendheid heeft verkregen, gaat hij een stap verder en schrijft zich zelf een bepaald aantal ademhalingen per minuut voor. Op deze wijze gaat hij gestadig verder, totdat hij ten laatste bijna niet meer ademt. Doch dit is geen doel, dit is slechts middel, maar een middel, dat inderdaad dikwijls leidt tot het doel: de wereld te vergeten en alle gedachten te concentreeren op zijn eigen „ik,” waarna het dan verder zal gaan tot het laatste gedeelte van den strijd om de verlossing.

Twee dingen zijn namelijk noodig om het eeuwige doel te bereiken: ten eerste zich vrij te maken van het „karma,” en het „buddhi” nader te komen.

Wat dit beteekent?

Zoolang de mensch leeft op de gewone wijze, leeft hij niet zonder daden. Iederen dag verricht hij onafgebroken goed en kwaad. Deze daden brengen nu iemands „karma” voort, dat of een overschot of een tekort in het leven van een mensch geeft. Aan het eind van ieder bestaan worden de daden opgeteld en afgetrokken. Wanneer hij nu een overschot van goede daden heeft, krijgt de mensch een zoo en zoo groot *plus*, en als er een tekort is, een zoo en zoo groot *min*. Is hij nu zoo gelukkig een *plus* te krijgen, dan springt zijn ziel een aan dit *plus* beantwoordend stuk vooruit, d. w. z. de mensch wordt opnieuw geboren in een hoogere kaste. Heeft hij echter een *min* op zijn rekening, dan gaat hij een daarmee overeenkomend stuk achteruit en wordt hij geboren in een lagere kaste, misschien wel als het een of andere dier, een visch, een vogel of iets dergelijks. Zoo lang er „karma” is, ontstaat er noodzakelijkerwijs een nieuw wezen. Maar daar het doel der heilige Brahmaanen nu noch een hoogere noch een lagere kaste is, maar de bevrijding zelf van het bestaan, zoo blijft er voor hem niets anders over dan ten eerste te verhinderen, dat er nieuw „karma” wordt geschapen, en ten tweede het reeds voorhanden „karma” te niet te doen. Het eerste is natuurlijk slechts mogelijk, door de gedachten te verhinderen haar werk te verrichten, zoodat er geen karma-productie meer plaats heeft, omdat gedachten, woorden en daden ophouden te bestaan.

Dat is de eerste, de negatieve zijde van den wanhopigen strijd. Maar niet minder heftig is de positieve kamp, die nu volgt: „buddhi,” het ware weten te naderen. Met het negatieve resultaat alleen kan niemand verlost worden. Dat was slechts een soort inleiding of hulp tot het verkrijgen van het positieve resultaat. De gedachten waren, zooals wij zagen, in de eerste periode blijven staan bij het eigen „ik,” losgemaakt van de wereld, afgesneden van al het uitwendige. Nu komt het er op aan, de groote waarheid van het leven aan te grijpen, die alleen in staat is, het „karma” te vernietigen, namelijk, dat het eigen „ik” eenvoudig niet bestaat, en dat alles wat er „schijnt te zijn,” slechts leugen en bedrog is, voortgekomen uit onwetendheid. „Want,” zegt men, „of Brahma, de groote wereldziel, die alles in allen is, bestaat, en wij bestaan niet; of wij bestaan en Brahma is er niet, Maar nu is Brahma er, en daaruit volgt slecht en recht, dat wij er niet zijn” — dat is het dwaze resultaat, waartoe men moet trachten te komen en dat uitgedrukt wordt in de drie Sanskritische woorden: „Tat twam assi,” die beteekenen: „Gij zijt de wereldziel.” Daar de mensch toch inderdaad niet kan ontkennen, dat hij bestaat, zoo blijft er niets anders over te doen, dan dat men zich zelf brengt tot het geloof, dat datgene, wat men zijn eigen „ik” noemt, inderdaad is: de wereldziel.

Maar tot zulk een resultaat komt men niet zoo gemakkelijk. De strijd is zwaar en hard. Het is noodig, dat men zijn gedachten van de wereld verwijderd houdt, acht geeft op zijn ademhaling, zijn blik richt op een bepaald punt, zooals bijvoorbeeld zijn eigen neus, op zijn eene teen, op zijn navel, op het water van den Ganges,